

vsakemu učitelju dosta prilik, da izkusi svojo spretnost v tem pouku, ter tako sam sebi daje račun o svojej učiteljskej sposobnosti. Vrh tega bode najboljši uspeh dosegel le oni učitelj, kateri zna teorijo in prakso združiti v lepo celoto. Le toliko se mi zdí vredno omeniti, da dandanes ne rabi nobena prejšnjih metod izključljivo, a od vsake ono, kar je dobrega. Najboljša metoda ostane vedno le ona, katera more po racionalnih pravilih najboljše uspehe zabeležiti.

(Dalje prihodnjič.)

Knjiga Slovénka

v
dobah XVI. XVII. veka.

V prejšnjem stoletji so z našimi slovénskimi pisatelji vzajemno delovali bližnji hrvatski in srbski na pr. Anton Dalmatin, Stipan Konsul itd. — Tako so pisali nekako v slovenščini t. j. v kajkavščini na pr. Mihal Buchich . . Kerztchanski navuk . . Vu Nedelischu okoli l. 1565—74 (t. j. Katekizam hrvatski za luterane). Bil je M. Bučić kat. župnik na Belici v Međmurji, potem protestant. — Januss Pergossich, v Varaždinu bilježnik . . : Decretum, koteroga ie Verbewczi Istvan Diachki popiszal, a poterdil gha ie Lafslou, koteri ie za Mathiassem kral bil, ze vse ghospode i plemenitih hotieniem, koteri pod Wugherfske corune ladanie fslisze, od Ivanussa Pergofsicha na fsloviensski iezik obernien, stampan vu Nedelischu leto nasseghe zvelichenia 1574. I. 93 str. — Antol Vramecz . . Kronika vezda znovich zpravliena kratka Szlo-uenzkim iezikom . . v Lublane . . 1578 (v. Jezičn. str. 14. 15) itd. — Mnogim bil je v tej dobi podpornik Peter grof Zrinjski (Zrinyi . . † 1671).

V naslednjem stoletji slovijo pak v oziru slovenske vzajemnosti pisatelji na pr.: Januss Bellosztenecz, r. l. 1595, redovnik, u. v Lepoglavi 1675 . . Gazophylacium Lat. Illyr. u Zagrebu 1640. — Paval Vitezovich, r. v Senju okoli l. 1650, u. v Beču l. 1713 . . Grammatica Croatica . . Lexicon Latino-Illyricum Mss . . Pririchnik aliti razliko mudrozti czvitje . . Oddilenye Szigetzk . . Lado Horvatzki iliti Sybilla. Miszech-nik Horvatzki . . Kronika aliti szpomen vszega szvieta vikov, u dva dela razredyen, koterih prvi dersi od pochetka szvieta do Kristushevoga porojenya, drugi od Kristushe-voga porojenya do izpunenya leta 1690, szlozen y na szvitlo dan po Pavlu Vitezovichu Zlatomu Vitezu. U Zagrebu leta gozp. 1696. 4°. 222 str. (Šafařík Südslaw. Lit. II. Illir. u. Kroat. Schrift. S. 336—7). — **Peter Petretics**, Biskup Zagrebecski, l. 1648, u. l. 1667 . . : Szveti Evangeliomi, koteremi fsveta Czirkva Zagrebecska Szlovenzka, okolu godifca, po Nedelye te Szvetke live: Z iednem kratkem Catechismusem, za nevmetelne lyudi hafznovitem: Szvetloga i Vizzoko postuvanoga Gozpodina Gozpodina Petra Petreticsa, Biskupa Zagrabeckoga, Oblaztjum, i ztrofkom, i Szloven-zkem fzlovom na fzvetlo vun dani, i ftampani. Z dopufsenjem Gornye. Vu Nemskom Gradczl. Na jezero fsezt zto petdefzet i pervo leto. Pri Ferencze Widman-stadiuse ftampare 12°. 26 L. 319 Str. Črkopis tem pisateljem je: s = fz, sz, z (pred k, p, t); š = ff, fs, ss; z = z, f; ž = s, f; c = cz; č = cf, cs; šč = fcs, scs gy, ly, ny = gj, lj, nj; ć = ch; šć = sch itd. — V Gajico prepisano bodi v zgled iz Predgovora tole:

Peter Petretič, z Božjum voljum Biškup Zagrebečki: vsem Slovenskoga Orsaga Cirkvenem Pastirom, zagrebečke Biškupje podložnem, očinsko pozdravljenje i Božjega blagoslova obilno želém daruvanje.

„Potle, kak je mene Poglavnik (I. Pet. 5), vseh duhovneh Pastirov, né za moju nikakovu vrednost; nego poleg svoje velike dobrote i milošče na Pastirsku čast podigel i zvisil: i zmedj vnógeh drugeh od mene bolšeh i vučenešeh Popov zebrávši; na stol Zagrebeške Biškupije pósadil (Kotere ja nigdar niti iskal niti prosil nésem; boječi se velike pazke i truda Biškupskoga na ovom Svete, i računa strašnoga na smertnem vremene); gustomi krat na pamet dohágja, on svetoga Pavla návuk i Božja Zápoved, kateru on dáje Timotheušu Biškúpu, i vu njegovom kipe vsakomu drúgomu Cirkve keršćanske duhovnomu Pastiru . . .

Já takájže buduči Pastirom i Biškupom nedostojnem Cirkve Zagrebečke: želeči nasledovati ove imenuvane velikoga imena (kem se já ne prisposodbljam) i velike dostojnosti Biškupe: vsem serdцем, jesem želel na početke moje Biškupje, i den denešni želém, salutem populorum meae curae commissorum dušnoga zveličenja ljudstvu i Ovcam duhovnem pazke moje Pastirske i Biškupske preporučenem i zručenem; te poimene i navlastito jesem toga želel i vezda ga želém, vam ô poštuвани Brati Slovenskoga Orsaga Plebanuši i duhovni Pastiri, kotere já na početke moje Biškupije poleg časti i dúžnosti moje hotevši pomoči, i kolikò tolikò zlehkotiti vu Vaše takájže Pastirske časti i dužnosti; jesem zboga Vas i za radi vaše potreboče včinił (ně sam po sebe nego) po drugeh, gluboko vučeneh i visoko mudreh Redovneh Ljudéh i Pastireh Cirkveneh; najpervlje Reči sveteh Evangeliomov (kii su vu Slovenskom orsage okolu godišća obični i navadni) iz Dijačkoga te Vugerskoga textuša na naše pravo Slovensko Zagrebečko slovo pravdenò (poleg moje štime) prenesti; od reči do reči, gde je bilo moguće, te je Slovenščina pre-pustila. A gde pak to né bilo prikladno, jesem včinił Dijačke reči tak spisati, da ijm pravoga razmenja vrazil nésem. Negde pak nekotere Židovske reči jesem na meste ostavił; nasledujuči vutom drugeh narodov Evangelioime preobernene.

Zato, po keh dób pred tem toga né bilo videti vu našem Slovenskem orsage, Slovenskem jezikom dostojno štampaneh Evangeliomov; já gledeči na občinsko dobro, te na duhovneh Pastirov potreboču, jesem včinił, ove Evangelioime Slovenske spraviti i štampati, vuto ime, da bi naši Cirkveni Pastiri i Prodekatori Slovenski svete Evangelioime iz knjig Slovenskeh pred ljustvom čteli; poleg običaja i navade Prodekatorov Vugerskeh, Nemških, Českeh i Kranjskeh, kateri svete Evangelioime vsaki vu svoj jezik imaju preobernene i štampane^a itd. —

Kalendarium Slovenski. Meseci: Malibožičnjak, inače Prosenec; Svěčen; Gregorščak, inače Sušec; Gjurgjevščak — Máli Tráven; Filippovščak — Veliki Traven; Ivanščak — Klásen; Jakopovščak — Sérpen; Velikomešnjak; Lukovščak — Miholjščak; Vsesveščak; Velikobožičnjak, inače Gruden. — Obrezávanje Kristuševò, inače Mali Božič. Svěčna B. D. Maria. Nazvesčenje B. D. Marie, inače Sadovena D. Maria. S. Križa našestje. Sv. Križa Zvišenje. Prijetje B. D. Marie. Narogjenje Kristuševò, inače Veliki Božič. Drobni Světci. Gibuči Svetki. Evangelioimi Nedeljni — Svetěčni. Cvetnička. Muka Gosponna. Vuzem. Zastupljenje Kristuševò. Trojačka — Duhovo. Presveto Trojstvo. Telovo. Posvetilo Cirkveno. Preobrazenje. Na nebo vzetje.

Primeri: „Kaj glediš pák na truhu vu oke brata tvojega, à na bervno kó je vu tvojem oke ne merkaš? Ali, kak moreš reči bratu tvojemu: Brate, pusti, dà vun zvržem truhu iz oka tvojega, gda tí sam vu oke tvojem bervna ne vidiš? Zkazlivec, zverzi vun pervlje bervno iz oka tvojega, te onda preglediš, da znemeš trúhu iz oka brata tvojega“. Luk. VI. 41. 42.

Appendices tóje tó Pridavki i opomenki, k — ovom svetem Evangeliomom ovde štampanem priloženi. Pervi pridavek, jesu Popévke duhovne Božične i Vázmene, i drugo vremene; Pastirom duhovnem i priprostu ljudstvu po Séleh hasnovite i potrebne; vu negdašnjem vremene po

jednom Redovnike Jezuitanskom zprávljene. Drugi pridavek je Catechismus puerorum tóje tó Navuki duhovni preprosti, male Detce i ostalem nevmetelnem Ljudem na dušno zveličenje hasnoviti i potrěbni.

Primeri: Popevka Božíčna (Ad praesepe Christi accomodata).

Zdravo budi mlado Dète: želno Dète:

Zdravo budi moje srdce preželno Detetce.

Kaj činiš ovde v jaselceh? milo Dète:

Ko kraljuješ vu nebeseh, premilo Detetce.

Kaj je to, da si tak vbogo; Dete drago:

Od koga zhagja vse blago, Detetce predrago.

Kaj je to, da si tak temno? Dete svetlo:

Od koga je sunce svetlo, Detetce prezmožno?

Kaj je to, da si tak slabo? Dete jako:

Ko si vse stvari stvorilo, Detetce prejako.

Gdo je tebe náto spravil, Dete zmožno:

Gdo te je v jasle postavil, Detetce prezmožno?

Já sem tebe náto spravil; čudno Dète:

Ja sem te v jasle postavil, prečudno Detetce.

Záme ležiš na slamice, lépo Dète.

Záme terpiš na zemlice, prélepo Detetce.

O moj mali odkupitel; ó Ježušek:

O moj mali zveličitel, ó dobri Ježušek.

Zakaj si mene tak ljubil? ó Ježušek.

Da si me tak drágo kupil? o dragi Ježušek.

Budi ti dika na nebe: o Ježušek.

I ovde dole na zemlje, o mili Ježušek:

O želni Ježušek: preželni Ježušek.

Ave Maris Stella.

Zdrava zvezda morská,

Prava Mati Božja,

Mati vsegdar deva,

Kraljica Nebeska:

Ká si zdravje vzela

Iz vúst Gabriela:

Premenivši ime

Nepokorne Eve:

Prósti dúge krivem,

Daruj pogled slepem:

Zlo od nas odprosi,

Vse dobro nam sprosi.

Pokaži se, da si

Naša dobra Mati;

Da po tebe prime

Tvoj Sin naše prošnje.

O Deva Devica,

Čista, tiha, krotka;

Včini nas od grehov

Čiste, tihe, krotke.

Včini da živemo

Čisto i ponizno;

Da se s tvojem Sinom

Vsegdar veselimo.

Dika budi Bogu,

Otcu, Sinu, Duhu,

Presvetomu Trojstvu,

Jedinomu Bostvu. Amen.

Catechismus Puerorum.

Otec náš, kí si na Nebéseh . . ne vpeljai nas vu skušavanje: neg' oslobodi nas od zla. — Zdrava budi Maria . . — Verujem . . zastupil je na Nebesa . . od unod hoče priti suditi živih i mertveh . . sveteh občinstvo . . tela gore stanenje . . i žitek vekivečni. — Ja sem Gospon Bog tvoj. Némaj tugjeh bogóv pred menum. Ne primi imena Gosponna Boga tvojega za vman. Spoméni se, da Svetke svetiš. Poštuj Otca i Mater . . . — Gda se je okerščen Človek dužen spovedati? Odg. Potle kak počne

razumom živeti te grešiti, okolu desetoga godišča, vsako leto jednuč, te pred smertjum vu težkom položen betege: Onda takajže, gda se hoče pričestiti, ako se vu kakovem velikom grehe čuti. Pit. Jeli se gda kerščeni Človek dúžen pričestiti? Odg. Je vsako leto jednuč okolu Vuzma, i gda je vu kakove smértné pogibeli. Pit. Kaj je ono čim se ljudi pričeščaju? Odg. Ono je pravo Kristuševo Tělo, živo né mertvo, z dušum skupa i s kervjum, i z Božanstvom, ves cěl Kristus, kakti je gore na nebe. Razlog je vu tom, kaj je tam vu svojem Človečjem kipe; à ovde je vu krušnom obličaje. Prispodobnem zákonom, kakti je duša vu živom tele človečjem, kó se očima vidi; á duša se ne vidi: tak je i Tělo Kristuševo vu posvečene Hostje krúšne, gde se Hostia vidi, à Kristuševo Telo se ne vidi: i kak je gode duša vsa vu vsem těle, i vsa je vu vsakom kotrige tela: tak je Kristus ves vu vse Hostje, i ves je vu vsake drobtinice svete Hostje, tak, da gda se Hostja razdelí, Kristuševo Telo se ne delí, nego vu vsakom délce razdeljene Hostje cělo ostaje. Pit. Zakaj i za kakov je zrok tó sveto pričešćanje pod krušnem kipom napravil? Od. Jeden je tomu zrok, da bi nam oddurno ne bilo, njegova Tela vu drugom kipe prijemati i jesti. Drugi je tomu zrok, da bi nam dal na znanje tó, da kagode kruh domači telo naše hrani i krepí i povekšava vu jakosti telovne: tak ravno Tělo Kristuševo dušu našu hrani, krepí i povekšava vu jakosti duhovne; toje tó vu milosti Božje, vu obderžavanje njegovih zapovedeh; suproti vražjemu i telovnomu, vu vseh nevoljah i težkočah naših skušavanju itd. . . Ostroge duhovne . . . Molitve Strelne . . . kruto hasnovite. — Tebe Bože vsi mi hválu dajemo: i Gosponna tebe vsi valujemo. Tebe Stvoritela ves Svět poštuje: tebe visokò vsa zemlja zvišuje . . . Vu tebe naše vufanje deržimo: da se na veke ne okorovimo. Budi ti hvala i dika Gosponne: i z Otcem tvojem i z Duhom presvėtem: Kak je od veka bilo, tak i vezda: i na vse vekivečne veke. Amen.

Opis Krškega okrajnega glavarstva.

I. L.

(Dalje.)

B u č k a.

Zemljepisni del.

V tej župljánski, šolski občini je šola samo na Bučki. Župljánska občina šteje 1312 ljudi, in ravno toliko seveda šolska občina. Za šolo ugodne mladine je tukaj 120; v šolo je hodi 98. (Iz bližnjih vasi družih šolskih občin hodi v tukajšnjo šolo 13 otrok. — Hribi v naši šolski občini so: Okič, Sela-Križe, Legorje, Bučka, Jermanvrh, Jarčivrh in Sejenice z Brezovico. — Potoki, kateri izvirajo in tekó skozi občino, so: Podselčica, katera ima dva dotoka; eden izvira izpod Zaključev, a drugi na Volčji Loki, teče proti jugu, in se izliva konec šolske občine v Martinek. Martinek izvira pod imenom Cedilnik in Vejer pod vasjo Zaboršt. Dotok Cedilnik pod imenom Perišče ima kaj toplo vodo, pravijo, da ima toplični vir in da je pomešan z mrzlo vodo. Dotok Vejer izvira v gozdu Gošči in je precej pri izviru tolik, da bi lahko gonil mlinsko kolo. Martinek teče proti jugovzhodu in se izliva konec šolske občine na Hrvatskem brodu v Račno (Krko). Potok Apnenik, kateri izvira iz več virov v vasi Močvirje, in teče proti jugovzhodu ter se izliva v Radoljih Dolenjih v Podselčico. Dotoka, ki tečeta v Radoljih Dolenjih v Podselčico, sta: Vrbinek in Vejer. Izvirata oba iz pod hribov Brezovskih. Opomniti je še, da se Podselčica pod imenom Čolniščica izliva v Martinek. V vasi Štrit